

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ ”VOCEA JUSTIȚIEI”

Valorile Asociației sunt cu referire: la societate - "Democrație și Atitudine"; la țară - "Datorie și Loialitate"; la indivizi - "Libertate și Demnitate"; la justiție - "Independență și Integritate"; la instituții publice - "Responsabilitate și Transparență".

adresa electronică: voxjust@yahoo.com, telefon de contact: +373 692 89353

PLAN STRATEGIC DE ACTIVITATE PENTRU ANII 2019-2022

August 2019

CUPRINS

1. Prezentarea Asociației ”Vocea Justiției”.....	3
2. Identificarea resurselor umane și materiale reale și potențiale pentru desfășurarea activității Asociației ”Vocea Justiției”.....	3
3. Lista obiectivelor propuse pentru anii 2019-2022.....	5
4. Descrierea obiectivelor propuse:.....	5
4.1. Promovarea principiilor puterii judecătorești și apărarea independenței judecătorilor, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.....	5
4.2. Promovarea eticii judiciare.....	13
4.3. Transparentizarea problemelor cu care se confruntă sistemul judecătoresc și identificarea soluțiilor.....	17
4.4. Identificarea problemelor privind procesul de reformă și formularea propunerilor pentru îmbunătățirea și dezvoltarea acestuia.....	18
4.5. Dezvoltarea dialogului între reprezentanții diferitor profesii juridice.....	19
4.6. Elaborarea proiectelor de educație juridică.....	19
4.7. Identificarea necesităților reale de formare profesională a judecătorilor..	20
4.8. Elaborarea și publicarea articolelor, manualelor, studiilor efectuate privind sistemul de justiție.....	21
4.9. Inițierea și participarea la parteneriate încheiate cu alte organizații naționale și internaționale ale juriștilor și ale societății civile.....	21
4.10. Programe de dezvoltare a capacităților pentru membrii Asociației ”Vocea Justiției”.....	21

1. PREZENTAREA ASOCIAȚIEI OBȘTEȘTI A JUDECĂTORILOR "VOCEA JUSTIȚIEI".

La 30 august 2019, a fost înregistrată o nouă Asociație Obștească a Judecătorilor din Republica Moldova, denumită "VOCEA JUSTIȚIEI". Această asociație a fost fondată de judecătorii Victoria Sanduța, Ion Malanciuc și Marina Curtiș, ținându-se cont de necesitățile reale în sistemul judecătoresc pe segmentul dialogului cu privire la fortificarea independenței judecătorilor și reprezentarea intereselor acestora. Asociația "Vocea Justiției", în acest sens, prin înființarea sa, a suplinit acest segment, contribuind la apariția pluralității de opinii. Această necesitate a fost profund resimțită de către judecători, dar și a fost constatată de diverse organizații internaționale, de aceea este important ca Asociația Vocea Justiției să fie văzută, nu ca un instrument de sistem, ci ca o entitate care acționează în mod deschis și transparent pentru apărarea intereselor tuturor judecătorilor.

Misiunea Asociației "VOCEA JUSTIȚIEI" este aceea de a contribui la progresul social și evoluția individuală promovând cultura democrației, supremației legii și autoritatea justiției, de a solidariza oamenii cu privire la drepturi și îndatoriri, de a contribui la asigurarea independenței justiției și de a susține judecătorii în desfășurarea activității de îndeplinire a justiției fără imixțiuni din interior sau din exterior, de a contribui la dezvoltarea culturii juridice, moralității și integrității în societate.

Scopul Asociației "VOCEA JUSTIȚIEI" este promovarea libertății, întărirea democrației, susținerea statului de drept, buna guvernare, promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Acest scop va fi realizat prin acțiuni civice, juridice, educative, culturale și sociale, adoptând poziții și reacții publice și desfășurând proiecte și programe specifice.

Organizația își propune să devină un centru de studiu, analiză și sinteză pentru întreg sistemul de justiție, pornind de la învățământul juridic, continuând cu instituțiile juridice și terminând cu profesioniștii care își desfășoară în mod direct sau sunt auxiliari în sistemul de justiție. Pentru aceasta va face studii și cercetări, va realiza acțiuni de promovare, va oferi asistență tehnică și va face consultanță de specialitate, va gândi și promova strategii și politici.

Asociația "VOCEA JUSTIȚIEI" va desfășura și acțiuni de prevenire, alertând decidenții, sistemul și opinia publică cu privire la chestiunile ce intră în sfera sa de activitate.

2. IDENTIFICAREA RESURSELOR UMANE ȘI MATERIAL REALE ȘI POTENȚIALE PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII ASOCIAȚIEI JUDECĂTORILOR "VOCEA JUSTIȚIEI".

Conform art.21 alin.(2) din Legea nr.514 din 06.07.1995 cu privire la organizarea judecătorească, se stabilește un număr de 504 posturi de judecător pentru toate instanțele judecătorești din Republica Moldova, inclusiv 33 de posturi de judecător pentru Curtea Supremă de Justiție. Numărul total al posturilor de judecător include și numărul posturilor de judecător pentru instanțele judecătorești amplasate în stînga Nistrului.

Din 504 posturi, la moment avem suplinite 450 posturi (450 judecători) și 54 posturi vacante pentru toate instanțele judecătorești din Republica Moldova. Respectiv, cei 450 de judecători încadrați în funcția de demnitate publică, pot depune cerere de aderare în calitate de membru activ al Asociației "Vocea Justiției".

Membri ai Asociației "Vocea Justiției" pot fi toți judecătorii din Republica Moldova, care:

- cunoscând statutul și regulamentele interioare ale acesteia, sunt de acord cu prevederile lor;
- ale căror acțiuni și activitate nu contravin prevederilor prezentului Statut;
- se conduc de principiile independenței, imparțialității și integrității în activitate și în viață;
- se bucură de o reputație ireproșabilă și respect în societate;
- înțeleg ca prin propria activitate să contribuie și să sprijine realizarea scopurilor Asociației;
- își manifestă expres intenția de a deveni membru al asociației și depune o cerere de aderare adresată Consiliului de Administrare.

Cererea va fi formulată în scris și va fi adresată pe adresa electronică a Asociației. În cerere se va indica motivația judecătorului de a fi membru al Asociației "Vocea Justiției" în 5-10 propoziții. Ea va fi însoțită de o poză și curriculum vitae al judecătorului. Aprobarea înscrierii în Asociație a membrilor se va face periodic de către Consiliul de Administrare.

La momentul înființării, Asociația Judecătorilor "Vocea Justiției" s-a constituit ca o organizație nonprofit, apolitică și de utilitate publică, urmând să-și desfășoare activitatea în baza principiilor libertății de asociere, legalității, publicității și transparenței, egalității în drepturi a tuturor membrilor, liberei exprimări a opiniei de către toți membrii și accesului lor la orice informație ce ține de activitatea Asociației, autoadministrării și autogestiunii. Asociația este liberă să-și aleagă activitățile proprii, formele și metodele de activitate și să-și stabilească structura sa internă de organizare.

Patrimoniul Asociației este constituit din aporturile membrilor fondatori și cotizațiile anuale ale membrilor asociației, conform prevederilor Actului Constitutiv. Patrimoniul Asociației poate fi completat cu donații, subvenții, contribuții, bunuri mobile și imobile, creanțe, acțiuni, fonduri obținute în țară și străinătate în moneda națională și valută de către persoane fizice și juridice, din activitățile proprii și prin orice alte mijloace oferite de lege. Totodată, Asociația poate refuza orice donație sau contribuție oferită în termeni inacceptabili sau care contravine obiectivelor Asociației sau prevederilor prezentului statut. La momentul constituirii, fondatorii au depus în patrimoniul Asociației o contribuție unică, în mărime de 2000 lei fiecare, iar cotizațiile membrilor asociației constituie suma de 1 Leu anual, însă acestea pot fi modificate pe parcurs prin Hotărârea Adunării Generale a Asociației.

Pentru a realiza obiectivele prevăzute în statut și pentru mărirea patrimoniului, Asociația poate achiziționa sau înstrăina bunuri, drepturi de autor, know-how etc., asumându-și toate obligațiile și beneficiind de drepturile aferente acestor tranzacții. În aceste scopuri, Asociația poate deschide cont la orice bancă din țară sau în străinătate, cu respectarea legislației în vigoare.

Unul din obiectivele materiale prioritare ale Asociației este identificarea unui sediu oficial *de facto*, care ar permite întrunirea membrilor săi oricând, fără permisiuni prealabile și alte impedimente de organizare, în vederea desfășurării activității Asociației cu scopul îndeplinirii Misiunii Asociației. La moment, Asociația își are sediul juridic stabilit la proprietatea unuia din membrii fondatori, în baza Declarației membrului fondator cu privire la acordarea dreptului Asociației de a folosi gratuit această proprietate, la necesitate (pentru recepționarea corespondenței poștale, întrunirile Consiliului de Administrare, etc.), însă preponderent, Adunările membrilor se petrec în spațiul online, această posibilitate fiind prevăzută în Statut.

Pe parcursul anilor 2019-2022, Consiliul de Administrare al Asociației își propune să încheie parteneriate cu diverse organizații non-guvernamentale de profil, din țară, dar și cu organizații străine, care au obiective comune sau ar putea să contribuie la realizarea obiectivelor Asociației "Vocea Justiției". Totodată, Asociația își propune să colaboreze eficient și transparent cu instituțiile de stat care ar putea avea un rol cheie în realizarea obiectivelor Asociației, și anume:

Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Guvernul, Parlamentul, Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Institutul Național al Justiției, Universitatea de Stat din Moldova, școlile și liceele din țară, etc.

În același timp, Asociația își propune să dezvolte relații de colaborare și parteneriat cu misiunile diplomatice din țara noastră, pentru a putea participa la schimburi de experiență cu reprezentanții profesiilor juridice din alte țări, în vederea preluării bunelor practici și ale exemplurilor reușite de reformare ale statelor înalt dezvoltate. Nu în ultimul rând, Asociația "Vocea Justiției" își propune, ca și prin exemplul propriu să contribuie la dezvoltarea diferitor proiecte și parteneriate cu state mai puțin dezvoltate decât Republica Moldova, în vederea promovării culturii juridice și independenței justiției peste tot, pe globul pământesc, deoarece justiția independentă este o valoare fundamentală a Statului de Drept, iar în contextul globalizării, societățile din lumea întreagă, actualmente, tind spre crearea Statului de Drept.

3. LISTA OBIECTIVELOR PROPUSE PENTRU ANII 2019-2022:

1. Promovarea principiilor puterii judecătorești și apărarea independenței judecătorilor, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.
2. Promovarea eticii judiciare.
3. Transparentizarea problemelor cu care se confruntă sistemul judecătoresc și identificarea soluțiilor.
4. Identificarea problemelor privind procesul de reformă și formularea propunerilor pentru îmbunătățirea și dezvoltarea acestuia.
5. Dezvoltarea dialogului între reprezentanții diferitor profesii juridice.
6. Elaborarea proiectelor de educație juridică.
7. Identificarea necesităților reale de formare profesională a judecătorilor.
8. Elaborarea și publicarea articolelor, manualelor, studiilor efectuate privind sistemul de justiție.
9. Inițierea și participarea la parteneriate încheiate cu alte organizații naționale și internaționale ale juriștilor și ale societății civile.
10. Programe de dezvoltare a capacităților pentru membrii Asociației "Vocea Justiției".

4. DESCRIEREA OBIECTIVELOR PROPUSE:

4.1. Promovarea principiilor puterii judecătorești și apărarea independenței judecătorilor, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.

"Nu există libertate dacă puterea de a judeca nu este separată de puterile legislativă și executivă", scria Montesquieu în lucrarea sa „Despre spiritul legilor”.

Justiția, ca garant al Statului de drept, este una dintre cele trei puteri ale oricărui Stat democratic.

Judecătorii trebuie să asigure, în toată activitatea lor, dreptul oricărei persoane la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care să hotărască fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra acuzației penale care se aduce asupra sa.

Independența judecătorului este indispensabilă pentru o justiție imparțială și conformă legii. Ea este indivizibilă. Independența judecătorului nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în

interesul personal al judecătorilor, ci în interesul Statului de drept și al oricărei persoane care solicită și așteaptă o justiție imparțială.

Conform Constituției Republicii Moldova, judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

Gîndirea critică și integritatea sunt competențe pe care judecătorul trebuie să și le dezvolte pînă la nivelul la care, prin ele, să poată susține independența sistemului de drept; de aceea sunt recunoscute ca valori pe care judecătorul trebuie să le dovedească nemijlocit, direct și continuu pe întreg parcursul carierei profesionale.

Independența nu poate fi privită ca un privilegiu al judecătorului, ci ca o obligație fundamentală a celui ce ocupă această funcție de a-și dezvolta calitățile intelectuale și morale care stau la baza conduitei independente și imparțiale. De aceea, principiul independenței judecătorului poate fi înțeles doar în legătură cu principiul responsabilității judecătorului pentru calitatea activității sale profesionale.

Conform Legii cu privire la statutul judecătorului, puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri. Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii. Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii. Judecătorii iau decizii în mod independent și imparțial și acționează fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale a judecătorului. Judecătorii din toate instanțele judecătorești au un statut unic și se disting între ei numai prin împuterniciri și competență.

Conform Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului:

1. *Judecătorul trebuie să fie independent în exercitarea funcțiilor sale, conform principiilor de drept garantate de Constituție, de alte legi și norme naționale, de acte internaționale la care RM este parte.*

Independența judiciară este o însușire inerentă și o valoare esențială caracteristică oricărei societăți democratice dezvoltate. Însă nu e suficient ca aceasta să fie doar consfințită prin lege. Pentru ca ea să existe în realitate, este necesar ca orice judecător, în timpul exercitării funcțiilor sale și prin comportamentul său zilnic, să-și apere independența de orice influențe din exterior, inclusiv din partea Legislativului, Executivului și a Entităților Private.

Potrivit art.116 din Constituția Republicii Moldova, judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. Independența și imparțialitatea sînt două noțiuni autonome ca atribute specifice judecătorilor, dar care constituie componente esențiale ale dreptului la un proces echitabil, fiind expres stipulate în textul art.6, paragraful 1 al Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Independența judecătorului are două aspecte, și anume: independența *instituțională* și independență *individuală*. Independența instituțională presupune că, pe de o parte, puterea executivă și cea legislativă sunt obligate să creeze condiții care să asigure că judecătorul își poate îndeplini obligațiunile conform legii și statutului; pe de altă parte, Consiliul Superior al Magistraturii este organul împuternicit să protejeze independența judecătorilor, ca organ de autoadministrare al sistemului judecătorec. Independența individuală, însă, ține de datoria fiecărui judecător în parte de a examina și soluționa cauzele fără vreo imixtiune sau influență din partea oricărei persoane sau entități, bazîndu-și hotărîrile doar pe probele prezentate de către părți într-un proces contradictoriu. Întrucît justiția se realizează prin instanțele judecătorești, alcătuite din

judecători, aceasta înseamnă că puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri. Judecătorul este cel împuternicit să cerceteze o cauză pentru a o clarifica, procedând astfel la o judecată și apoi să pronunțe o hotărâre, făcând astfel un act de dreptate.

Dar putem vorbi de o *putere* și nu doar de *autoritate*, numai dacă în plan organic independența membrilor jurisdicțiilor este garantată și exercițiul puterii de a judeca este suveran. Așadar, nu doar justiția, ca ramură a guvernării, trebuie să fie independentă de Executiv și de Parlament, ci și judecătorii individuali au dreptul de a beneficia de independență în îndeplinirea îndatoririlor lor profesionale.

Independența instituțională cât și cea individuală a judecătorilor depinde de abilitatea lor de a activa fără teama de reproșuri, intimidări, riscul de a nu fi promovați sau de a fi sancționați disciplinar pentru deciziile adoptate. Consiliul Superior al Magistraturii joacă un rol-cheie în asigurarea independenței judecătorilor și trebuie să intervină de fiecare dată în circumstanțele unor cazuri de natură să prejudicieze independența judiciară.

Deși judecătorii trebuie să fie independenți, aceștia urmează să se conformeze legilor, inclusiv prevederilor Codului de Etică. Ei nu sunt în drept să invoce independența judiciară în scopul de a justifica implicarea în comportamentul arbitrar care abuzează funcția de judecător. Într-un cuvânt, independența justiției exprimă în același timp imperativul bunei funcționări a justiției ca serviciu public și totodată oferă garanția libertăților individului, a altor participanți la proces pentru o soluționare legală și optimă a cauzelor.

2. *În toate cazurile, judecătorul va acționa independent, fără orice influențe, îndrumări sau control și nu-și va permite comportament necuviincios, inadecvat și/sau ilegal, care poate genera conflicte de interese și periclită încrederea în independenta sa.*

Imaginea, respectul, încrederea publică în sistemul judecătoresc pot fi diminuate și de comportamentul părtinitor, iresponsabil sau neadecvat al judecătorilor. De aceea, în timpul exercitării obligațiilor judecătorești nu vor admite influențe, îndrumări, sfaturi sau control din partea oricui nu ar parveni, fie entitate publică sau privată. Orice tentativă de acest gen urmează a fi curmată și respinsă prin invocarea prevederilor legilor privind funcționarea sistemului judecătoresc, Codului de etică, fiind imediat aduse la cunoștința Consiliului Superior al Magistraturii.

Conform Comentariilor la p. 1.1 din Principiile de la Bangalore, judecătorul urmează să-și îndeplinească îndatoririle profesionale fără a ține cont de faptul dacă hotărârile pe care le va lua vor avea sau nu priză la public. Cauzele de rezonanță în societate sunt discutate adeseori în mass-media, acțiunile judecătorului fiind urmărite atent de către ziariști și publicul larg. Uneori, în mass-media se sugerează decizia care urmează să o ia judecătorul pe un astfel de caz. Judecătorul, însă, urmează să fie imun față de astfel de sugerări și trebuie să ia decizia care consideră că este corectă în lumina circumstanțelor dosarului și nu a statutului social, nivelului de popularitate sau apartenența politică a unei părți pe dosar. Faptul dacă judecătorul va fi aplaudat sau criticat de mass-media pentru modul în care a soluționat un caz nu trebuie să ghideze sau influențeze judecătorul în examinarea și soluționarea dosarelor. În egală măsură, judecătorul nu se va lăsa influențat de opiniile membrilor familiei sau a prietenilor privitor la un astfel de caz de rezonanță, evitând discuțiile de acest gen cu ei. Judecătorul urmează să accepte faptul că statutul public al

acestui îl face ținta eventualelor critici pentru hotărârile luate, însă judecătorul nu trebuie să fie prea sensibil la astfel de critici. Critica persoanelor cu funcții de răspundere în stat este un fenomen obișnuit și chiar caracteristic societăților democratice; de aceea, atît timp cît judecătorul acționează strict conform legii și soluționează cauza independent, nu ar trebui să-și facă griji ce scrie despre activitatea profesională a acestuia presa, însă va acționa cu maximă corectitudine și prudență în viața privată.

Este de datoria judecătorului să evite orice acțiuni de incorectitudine, manifestată direct sau aparent. Prin acțiuni necorespunzătoare, neconforme standardelor, se au în vedere încălcările de lege, a regulamentelor interne ale judecătoriei sau a prevederilor Codului de etică. Acțiunea este aparent necorespunzătoare dacă, o persoană de rând, cunoscînd toate circumstanțele relevante unei cauze pe care le poate obține în urma unei cercetări rezonabile, consideră că conduita judecătorului este de natură să pună la îndoială abilitatea dînsului de a-și îndeplini atribuțiile onest, imparțial sau competent.

Judecătorul, fiind o persoană publică, trebuie să conștientizeze faptul că este permanent subiect al atenției cetățenilor. De aceea, va accepta anumite restricții impuse față de conduita sa în viața privată și publică, pe care persoanele de rând le pot percepe ca împovărătoare. Astfel, chiar și cu ocazia unor evenimente care țin de viața particulară, cum ar fi zilele de naștere, nunțile, concediile, etc., judecătorul urmează să-și controleze comportamentul și modalitatea de comunicare.

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară includ independența, imparțialitatea, integritatea, cuviința, egalitatea, competența și diligența ca obligații de bază ale judecătorilor.

Un rol important îl are avizul nr.3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale ale judecătorilor și, în mod special, a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității. În cadrul acestei opinii, CCJE a emis concluzii privind standardele de conduită judiciară și a specificat următoarele reguli în domeniu:

- fiecare judecător în parte trebuie să facă totul pentru a susține independența juridică, atît la nivel instituțional, cît și la nivel individual;
- să se comporte cu integritate atît în exercițiul funcției, cît și în viața particulară;
- să manifeste tot timpul o abordare care să fie cu adevărat imparțială;
- să-și îndeplinească îndatoririle fără favoritisme și prejudecăți sau idei preconcepute, existente sau aparente;
- să adopte decizii luând în considerare toate lucrurile relevante pentru aplicarea prevederilor legale și să le excludă pe cele irelevante;
- să arate respectul cuvenit tuturor persoanelor care iau parte la procedurile judiciare sau afectate de aceste proceduri;
- să-și îndeplinească îndatoririle cu respectul cuvenit pentru tratamentul egal al părților, evitând orice idei preconcepute și discriminatorii, păstrînd echilibrul între părți și asigurând o audiere corectă pentru fiecare;
- să se asigure că menține un nivel înalt de competență profesională;
- să aibă un înalt grad de conștiință profesională și să muncească sârguincios pentru a respecta obligația de a emite hotărârile într-o perioadă rezonabilă de timp;
- să dedice majoritatea timpului de lucru obligațiilor de serviciu, inclusiv activităților conexe;

-să se abțină de la desfășurarea activităților politice care i-ar putea compromite independența și afecta imaginea de imparțialitate.

În scopul evitării unei situații de conflict de interese (atunci când interesele personale ale judecătorului sau ale persoanelor apropiate acestuia pot afecta independența și imparțialitatea cu care dînsul examinează și hotărăște o cauză), judecătorul trebuie să se autorecuze și să nu examineze această cauză.

Judecătorii nu au dreptul să discute detaliile cauzei sau modul în care ea va fi soluționată, inclusiv cu membrii familiei, prietenii, alți judecători, cu părțile, avocații și alte persoane. Ei nu vor permite părților în proces, avocaților sau altor persoane să intre în birourile lor în afara orelor stabilite pentru ședințele de judecată. Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat o hotărâre cu privire la interzicerea accesului participanților la proces și a reprezentanților lor în birourile judecătorilor în afara ședințelor de judecată. Accesul persoanelor în birourile judecătorilor în afara ședințelor de judecată afectează grav respectarea principiului imparțialității acestora la îndeplinirea justiției și atentează la garanțiile care trebuie să excludă orice îndoială în privința obiectivității lor.

Judecătorul, în activitatea sa profesională, trebuie să acționeze complet independent și să nu se lase controlat sau influențat de preferințele persoanelor ierarhic superioare cum ar fi președintele sau vicepreședintele instanței de judecată unde activează judecătorul. Judecătorul, de asemenea, va respinge orice tentative din partea oricăror persoane de a-l impune să justifice sau să modifice hotărîrea primită; în așa caz, judecătorul va face referință la căile de atac prevăzute de lege pe care le pot utiliza persoanele care nu sunt satisfăcute de hotărîrea emisă.

3. *Judecătorul își poate exercita drepturile de cetățean în conformitate cu statutul judecătorului.*

Drepturile judecătorilor la libertate de exprimare și asociere sunt esențiale într-o societate democratică care respectă statul de drept și drepturile omului. Dreptul la asociere profesională al judecătorilor trebuie recunoscut, pentru a permite judecătorilor să fie consultați mai ales asupra regulilor statutare ale acestora, asupra eticii și a altor chestiuni, asupra problemelor justiției, și pentru a permite apărarea intereselor lor legitime.

La fel ca orice cetățean, judecătorii au libertate de exprimare, credință, asociere și întrunire, totuși cu condiția ca prin exercitarea acestor drepturi să se comporte întotdeauna astfel încât să păstreze demnitatea funcției, precum și imparțialitatea și independența autorității judecătorești.

Potrivit Principiului 9 ONU, judecătorii sunt liberi să pună bazele și să se alătore unor asociații de judecători sau altor organizații care să le reprezinte interesele, care să promoveze pregătirea lor profesională și care să protejeze independența justiției. Și Principiul 4 al Recomandării nr. (94) 12 prevede că „Judecătorii trebuie să fie liberi de a crea asociații având, singure sau în colaborare cu alte organe, sarcina de a conserva independența lor și de a le proteja interesele”.

Garanția de independență nu este doar obiectivă, ea este de asemenea subiectivă, în sensul că judecătorul trebuie să-și cultive propria independență. Ea trebuie să existe chiar în raport cu propria sa persoană. Magistratii trebuie să se preocupe de apărarea independenței lor, evitând orice act, orice cuvânt susceptibil să arunce îndoială asupra imparțialității lor.

4. *Judecătorul va pronunța hotărâri independente, rămânând fidel legii, menținându-și autoritatea și competența profesională și nu se va lăsa influențat de contacte, stimulente, informații sau sfaturi din partea oricăror persoane, structuri de stat sau instituții publice,*

mijloace de informare în masă, interese de partid, interese publice, doctrine politice, sentimente ori teama de eventuale critici imediate sau de durată.

Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale ale organizării și realizării justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o *putere* prin ei înșiși, judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel cu privire la activitatea lor judiciară, nici din interiorul și nici din afara sistemului judiciar. Principiile internaționale statuează în mod explicit că judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească. Independența unei instanțe se apreciază din acest punct de vedere atât față de executiv și de părți, cât și față de puteri exterioare, cum ar fi mass-media.

Este important de realizat că principiul independenței judecătorilor nu a fost conceput în beneficiul personal al judecătorilor înșiși, ci pentru a proteja oamenii împotriva abuzurilor de putere. Așadar, independența nu este un privilegiu al judecătorilor, ci un beneficiu al cetățenilor. De aici nu rezultă că judecătorii, care sunt independenți, ar putea acționa în mod arbitrar, prin soluționarea cazurilor în conformitate cu preferințele lor personale, ci că datoria lor este și rămâne aplicarea legii: singura supunere a judecătorului trebuie să fie față de lege; de altfel, nimeni nu este deasupra acesteia. Iar judecătorul nu este nici sclavul și nici stăpânul legii, ci este servitorul ei.

Din acest punct de vedere, *Statutul Universal al Judecătorilor* debutează cu reglementarea independenței nu ca un drept, ci ca o obligație: „Prin ansamblul activității lor, judecătorii trebuie să asigure dreptul oricărei persoane de a beneficia de un proces echitabil. Ei trebuie să întreprindă toate mijloacele ce le stau la dispoziție pentru ca procesele să fie rezolvate în ședință publică, într-un termen rezonabil, în fața unui tribunal independent și imparțial stabilit prin lege, în vederea determinării drepturilor și obligațiilor în materie civilă sau a realității acuzațiilor în materie penală”.

Magistrații au dreptul și sunt obligați să se asigure că regulile de procedură și drepturile părților sunt respectate în domeniul protecției individului spune și Principiul ONU nr. 6, iar acest lucru înseamnă și că judecătorii au o responsabilitate majoră în aplicarea legislației interne și internaționale referitoare la drepturile omului.

5. Judecătorul este independent în luarea deciziilor și la îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, asigurându-se respectarea principiului separării puterilor în stat, legalității, independenței instituționale și responsabilității.

Independența judiciară a fost tradițional considerată a fi o chestiune de independență față de influențele externe asupra exercitării puterii judecătorești. Totuși, cele mai recente standarde privind sistemul judiciar abordează, de asemenea, dimensiunea internă a independenței judiciare. *Cu alte cuvinte, libertatea specială a judecătorilor în raport cu alți judecători de la aceeași instanță și de la instanțele superioare presupune că "Judecătorii trebuie să aibă libertatea*

neîngrădită pentru a soluționa cauzele imparțial, în conformitate cu legea și cu propria lor viziune privind interpretarea faptelor."

Principiul independenței judiciare interne trebuie înțeles în sensul că independența fiecărui judecător este incompatibilă cu subordonarea judecătorilor la luarea deciziilor în cadrul activității judiciare. *Dimensiunea internă a independenței judecătorilor a fost evidențiată, de asemenea, în Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE): "Ideea fundamentală este că, în exercitarea funcțiilor sale, judecătorul nu este angajatul nimănui; el sau ea este titular al unei funcții de stat. În acest mod el sau ea servește Legea și răspunde doar în fața Legii. Este de la sine înțeles că judecătorul care decide un caz nu acționează conform unui ordin sau instrucțiuni din partea unui terț, fie el din interiorul sau din afara sistemului judiciar. Independența judiciară internă este, de asemenea, consacrată în noțiunea de tribunale "independente" care se conține în articolul 6 al Convenției europene a Drepturilor Omului.*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța libertății judecătorului individual nu doar de influență nejustificată din afara sistemului judiciar, dar și din interiorul acestui sistem. În acest sens larg, independența judiciară presupune că fiecare judecător în parte este independent în exercitarea funcțiilor sale judecătorești. Judecătorii trebuie să fie independenți și imparțiali în procesul de luare a deciziilor și să fie capabili să acționeze fără nici o restricție, influență necorespunzătoare, presiune, amenințare sau interferență, directă sau indirectă, din partea nici unei autorități, inclusiv "autoritățile interne ale sistemului judiciar".

Prin urmare, independența judiciară, de principiu, trebuie protejată atât în componenta sa "externă", cât și cea "internă". Trebuie de menționat, totuși, că independența judiciară nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul personal al judecătorului; acesta este un principiu fundamental, un element esențial al oricărui stat democratic, o condiție prealabilă a statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil.

Independența judecătorilor trebuie să fie considerată ca o garanție a libertății, respectarea drepturilor omului și aplicarea imparțială a legii. Puterea judecătorească trebuie să fie independentă pentru a-și îndeplini rolul în raport cu celelalte puteri ale statului, cu societatea în general, și cu părțile în proces. Prin urmare, acesta nu este doar un element pe care se bazează statul de drept, dar, de asemenea, este o pre-condiție pentru a asigura că toate persoanele (și alte puteri ale statului) se vor bucura de egalitate și vor avea acces la un proces echitabil în fața unor instanțe independente și imparțiale. Deciziile care înlătură garanțiile de bază ale independenței judiciare sunt inacceptabile, chiar și atunci când sunt ascunse și pot încălca articolul 6.1 al CEDO. Este necesară stabilirea unui echilibru între imunitatea ca mijloc de protecție a judecătorului împotriva presiunii excesive și a abuzului din partea puterilor statului sau a persoanelor fizice (imunitate), pe de o parte, și faptul că judecătorul nu este mai presus de lege (responsabilitate), pe de altă parte.

Având în vedere linia directoare a standardelor europene în ceea ce privește independența judecătorului individual - este că procesul de judecare a cauzei nu este și niciodată nu a fost o activitate pur mecanică. Din acest motiv, standardele europene cu privire la justiție protejează dreptul și obligația fiecărui judecătorului de la orice nivel de ierarhie judiciară să-și exercite funcțiile de judecare a cauzelor liber de orice imixtiune, fie externă sau internă. Aspectul non-mecanic de judecare a cauzei presupune faptul că răspunderea individuală pentru exercitarea funcțiilor judiciare nu trebuie să depindă doar de soluția pronunțată pe această cauză în instanță superioară. Răspunderea ar trebui să fie legată mai cu seamă doar de respectarea de către judecător

a standardelor de conduită profesională, etică și respectarea procedurilor. Simplul fapt că o hotărâre judecătorească este anulată în instanța superioară nu înseamnă că judecătorul din instanța inferioară a încălcat standardele profesionale sau a încălcat legea.

Judecătorii sunt obligați să informeze în scris Consiliul Superior al Magistraturii despre orice faptă enumerată sau nu în Codul de etică de natură să le compromită independența, imparțialitatea și obiectivitatea. Ei, de asemenea, sunt obligați să înștiințeze Consiliul Superior al Magistraturii despre influențele din exterior care încearcă să le afecteze abilitatea îndeplinirii eficiente a justiției. La momentul primirii informației, Consiliul Superior al Magistraturii va lua măsuri pentru protejarea judecătorului de astfel de influențe.

6. Judecătorul nu va fi membru de partid, nu va desfășura sau va participa la activități cu caracter politic, iar în exercitarea atribuțiilor nu-și va exprima ori manifesta în orice mod convingerile sau viziunile politice în public.

O versiune revizuită a Principiilor de la Bangalore a fost apoi discutată la Masa Rotundă a Președinților Instanțelor Supreme (sau a reprezentanților acestora) din țările cu sisteme de drept civil, ce a avut loc în Camera Japoneză a Palatului Păcii de la Haga, din Olanda – sediul Curții Internaționale de Justiție – pe 25 și 26 noiembrie 2002. Reuniunea a fost facilitată de către Departamentul pentru Dezvoltare Internațională din Marea Britanie, cu sprijinul Centrului Națiunilor Unite pentru Prevenirea Criminalității Internaționale de la Viena, și al Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului de la Geneva; și organizată cu asistența Directorului General al Fundației Carnegie de la Haga.

Cele mai mari divergențe au apărut în ceea ce privește activitatea politică. Într-una dintre țările europene, judecătorii sunt aleși în baza apartenenței lor la partide politice. În alte țări europene, judecătorii au dreptul de a face politică și de a fi aleși ca membri în consiliile locale (chiar păstrându-și funcția de judecător) sau în Parlament (în acest caz funcția de judecător fiind suspendată). Judecătorii ce provin din sisteme de drept civil au susținut așadar că în prezent nu există un consens internațional asupra libertății judecătorilor de a desfășura activități politice. Ei au propus că ar trebui ca fiecare țară să își găsească propriul echilibru între libertatea de opinie și de expresie a judecătorilor în privința chestiunilor de importanță socială, și cerința neutralității. Ei au recunoscut totuși că, chiar dacă apartenența la un partid politic sau participarea la o dezbateră publică asupra problemelor majore ale societății nu ar fi interzisă, judecătorii ar trebui totuși să se abțină măcar de la activitățile politice care le pot compromite independența sau le pot periclita aparența de imparțialitate.

”Autoritatea instanței . . . ce nu ține în mână nici banii, nici sabia . . . se bazează în final pe încrederea susținută a cetățenilor în judecata sa morală. Acesta este sentimentul ce trebuie să fie întreținut de detașarea completă a instanței, în fapt și în aparență, de complicațiile politice și prin abținerea de la a se implica ea însăși în lupta forțelor politice în declarațiile politice.”/ Baker v. Carr, Supreme Court of the United States of America, (1962) 369 US 186, per Justice Frankfurter./

Nu este conform cu principiul independenței justiției ca un judecător să accepte, în timpul unei perioade de lipsă, o angajare cu normă întreagă la un nivel înalt, unde se concep politicile publice, din cadrul executivului sau al legislativului (de exemplu, în calitate de consilier specializat pe probleme de reformă a administrării justiției). Oscilarea între funcțiile înalte executive și legislative și cea judecătorească promovează chiar genul de combinație a atribuțiilor care se dorea evitată prin conceptul separației puterilor în stat. Această combinație este de natură să afecteze

percepția judecătorului, și percepția funcționarilor cu care lucrează judecătorul, în ceea ce privește rolul independent al judecătorului. Chiar dacă nu este așa în realitate, acceptarea unei astfel de detașări va afecta negativ percepția publicului asupra independenței instanțelor față de executiv și de legislativ. Această angajare este diferită de situația în care judecătorul a îndeplinit o funcție în cadrul executivului sau al legislativului înainte de a deveni judecător și de situația în care judecătorul îndeplinește astfel de funcții după ce a încetat din funcția de judecător. În aceste cazuri, procedurile de numire sau demisie asigură o linie clară de demarcație pentru judecător, și pentru observatorii sistemului judiciar, între exercitarea unei funcții în cadrul unei anumite puteri în stat și exercitarea unei funcții în cadrul altei puteri.

În cazul în care soția judecătorului sau soțul judecătoarei este politician activ, judecătorul trebuie să rămână suficient de distanțat de conduita membrilor familiei sale pentru a se asigura că publicul nu are percepția conform căreia judecătorul susține un anumit candidat politic. Dacă soțul participă la întruniri de ordin politic, judecătorul nu îl poate însoți. Astfel de întruniri nu ar trebui să aibă loc în casa judecătorului. Dacă soțul insistă asupra ținerii unei astfel de întruniri în casa judecătorului, acesta din urmă trebuie să ia toate măsurile rezonabil așteptate pentru a se distanța de această manifestare, inclusiv de a evita să fie văzut de către participanți în timpul întrunirii, ceea ce ar putea însemna, dacă este necesar, să plece de acasă pe durata unor astfel de evenimente. Orice contribuție politică făcută de soț trebuie făcute în numele soțului din fondul său separat și nu, de pildă, dintr-un cont al cărei titular este împreună cu judecătorul. Trebuie menționat că asemenea activități nu îmbunătățesc imaginea publică a instanțelor sau a administrării justiției. Pe de altă parte, în asemenea cazuri, este posibil ca participarea de către judecător împreună cu soțul sau soția la o manifestare pur ceremonială, de exemplu la deschiderea parlamentului sau la o recepție oferită unui șef de stat, să nu fie nepotrivită, în funcție de împrejurări.

De asemenea judecătorul nu poate adera la asociațiile religioase interzise sau grupări extremiste.

Judecătorul nu ar trebui să fie membru al vreunei organizații care practică discriminarea pe bază de rasă, sex, religie, origine națională, sau alt temei contrar drepturilor fundamentale ale omului, deoarece o asemenea apartenență ar putea crea percepția că judecătorul este împiedicat să fie imparțial. Stabilirea împrejurării dacă practicile unei anumite organizații sunt discriminatorii în mod inacceptabil este deseori o problemă complexă. În general, se consideră că o organizație discriminează în mod inacceptabil dacă interzice în mod arbitrar anumitor persoane să devină membri, pe motivul apartenenței acestora la o anumită rasă, religie, gen, origine națională, etnie sau orientare sexuală. Totuși, judecătorul poate fi membru al unei organizații dedicate păstrării unor valori religioase, etnice sau culturale legitime, de interes comun pentru membrii săi. În mod similar, judecătorul ar trebui să nu organizeze întâlniri la un club despre care știe că practică discriminarea sau activități extremiste, propagă lozinci instigatoare la ură sau la acțiuni violente și nici nu poate frecventa în mod regulat un asemenea club.

Scopul principal al Asociației este promovarea și apărarea independenței judecătorilor. Toate instituțiile și autoritățile, atât cele naționale, cât și cele internaționale, trebuie să respecte, să protejeze și să apere această independență.

4.2. Promovarea eticii judiciare.

Etica judiciară este recunoscută ca fiind direct proporțională cu încrederea societății în justiție, cu cât mai mult judecătorul respectă etica profesională, cu atât mai mult crește încrederea societății în justiție *per ansamblu*. Justiția este o condiție fundamentală în societate pentru evoluțiile în oricare dintre domeniile sale: guvernarea statului, politica, economia, știința, bunăstarea, etc. Pentru oameni, justiția procedurală este la fel de importantă ca justiția materială, deoarece justiția(dreptatea) ar putea fi percepută ca o formă a conștiinței umane. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că nu trebuie doar să se facă dreptate, dar trebuie și să se vadă că se face dreptate(justiția procedurală).

Trebuie remarcat faptul că practica persuasivă și de încredere a judecătorilor este de importanță imensă pentru eficacitatea finală în administrarea justiției. Prin urmare, etica judiciară care stabilește și asigură principiile de conduită profesională a judecătorilor ar trebui să ridice obiective specifice în diferite părți ale activităților judecătorilor. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a declarat că "Încrederea în sistemul de justiție este și mai importantă în perspectiva creșterii globalizării litigiilor și circulația largă a hotărârilor judecătorești."

Dezvoltarea principiilor de etică și a standardelor pentru justiție este recunoscută ca una dintre măsurile de combatere a corupției, prin punerea în aplicare a articolului 11 al Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției și creșterea eficacității instanțelor și reducerea atât a stimulentele, cât și a posibilităților de corupție judiciară. Or art.11 prevede că "ținând seama de independența magistraților și de rolul lor fundamental în lupta împotriva corupției, fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, măsuri pentru a consolida integritatea lor și pentru a preveni posibilitățile de a-i corupe, fără a le prejudicia independența. Aceste măsuri pot cuprinde reguli privind comportamentul lor."

Sursa principală privind principiile eticii judiciare moderne, recunoscută în toată lumea, indubitabil, rămân a fi *Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2002)*. Aceste principii au fost adoptate de către Grupul Judiciar pentru Consolidarea Integrității Judiciare al judecătorilor și revizuite ulterior la masa rotundă a Președinților de instanțe, organizată la Palatul Păcii de la Haga, la 25-26 noiembrie 2002.

Procesul de stabilire a principiilor de conduită judiciară din Bangalore este descris în Comentariul privind principiile de conduită judiciară din Bangalore întocmit de către Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate în 2007. Grupul Judiciar pentru Consolidarea Integrității Judiciare al judecătorilor a subliniat faptul că prin adoptarea și aplicarea standardelor adecvate în materie de conduită judiciară pentru membrii săi, sistemul judiciar ar avea puterea de face un pas semnificativ către câștigarea și menținerea respectului comunității. Aceste principii presupun că judecătorii sunt responsabili pentru comportamentul lor în fața instituțiilor competente instituite pentru a menține standardele judiciare, care, la rândul lor, ele însele sunt independente și imparțiale și sunt menite să suplimenteze, nu să deroge de la normele de drept și de conduită deja existente care disciplinează judecătorul. Cu toate acestea, noile instituții și reforme în justiție au confirmat că majoritatea țărilor din Europa și din alte state din lume au recunoscut Principiile de la Bangalore, ca fiind cea mai autoritară și mai modernă abordare a eticii judiciare.

Una dintre ultimele abordări făcute în iunie 2015 de către Asociația Internațională a Independenței Judiciare și a Păcii Mondiale este Codul Global de etică judiciară de la Bologna Milano(2015), aprobat la Conferința Internațională de Independență Judiciară desfășurată la

Universitatea din Bologna și la Universitatea Bocconi din Milano. După cum se precizează în preambul, Codul Global al Eticii Judiciare este destinat clarificării standardelor de conduită și etică a judecătorilor. *Codul este conceput pentru a oferi îndrumare judecătorilor, iar sistemului judiciar- un cadru de reglementare a conduitei judiciare.*

Rețeaua Europeană a Consiliilor pentru Justiție în Raportul 2009-2010 privind Etica judiciară, a declarat că afirmarea principiilor de conduită profesională pentru judecători consolidează încrederea publicului și permite o mai bună înțelegere a rolului judecătorului în societate. Rețeaua a subliniat că etica judiciară a fost adresată într-un mod pozitiv, astfel încât atribuțiile unui judecător să cuprindă valori comune fondatoare ale muncii unui judecător, principii preventive și calități personale, ca răspuns la așteptările publicului. *Este esențial ca judecătorii, în mod individual și colectiv, să respecte și să onoreze funcția de judecător în calitate de încredere publică și să depună eforturi pentru a spori și menține încrederea în sistemul judiciar.*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin adoptarea Rezoluției privind etica judiciară în 2008, a anunțat că intenția este de a aduce mai multă transparență cu privire la obligațiile inerente funcției judiciare, sporind astfel încrederea publicului în instanța de judecată. În interesul clarității și al transparenței, este adecvat să se articuleze principiile articolului 21 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care stau la baza criteriilor pentru funcția de judecător și prevede că *”Judecătorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă reputație morală și să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcțiuni judiciare sau să fie juriști având o competență recunoscută. Judecătorii își exercită mandatul cu titlu individual. În cursul mandatului lor, judecătorii nu pot exercita nici o activitate incompatibilă cu cerințele de independență, de imparțialitate sau de disponibilitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este rezolvată de către Curte.”*

În Codul de etică judiciară al Curții Penale Internaționale, se afirmă că principiile încorporate în acest cod servesc drept îndrumări cu privire la standardele etice esențiale impuse judecătorilor în executarea atribuțiilor lor. *Acestea sunt cu caracter consultativ și au ca obiect să asiste judecătorii la soluționarea problemelor etice și profesionale cu care se confruntă. Este, de asemenea menționat că nimic din acest cod nu intenționează în nici un fel să limiteze sau să restricționeze independența judiciară a judecătorilor.*

Sintetizând obiectivele eticii judiciare în diferite țări și instituții judiciare europene, se poate deduce că etica judiciară este dedicată nu numai judecătorilor înșiși, ci și altor membri ai societății, puterii legislative și executive, dar și publicului larg. Pentru început, etica judiciară oferă recomandări și orientări pentru judecători, cum să soluționeze dilemele etice și stabilește standardele adecvate ale conduitei judiciare. De asemenea, oferă principii etice pentru judecători care vin în completarea legilor privind organizarea activității instanțelor de judecată și statutul judecătorului. Stabilirea standardelor pentru comportamentul etic al judecătorilor și oferirea de îndrumare judecătorilor este un instrument de autoguvernare pentru judecătorii înșiși. Prin adoptarea eticii judiciare, judecătorii se angajează să se supună cerințelor sale și să admită în mod voluntar particularitățile statutului lor social. În plus, prin recunoașterea regulilor etice, judecătorii, ca putere judiciară, nu numai doar stabilesc un cadru care să reglementeze conduita judiciară, ci și încurajează, de asemenea, valorile culturale fundamentale, esențiale pentru sistemul judiciar în procesul de administrare a justiției.

În al doilea rând, etica judiciară ajută puterea legislativă și executivă să se îmbunătățească, să înțeleagă specificitatea și sensibilitatea activității judiciare. Etica judiciară este foarte importantă pentru punerea în aplicare a principiului separației puterilor, cooperării între puterile de stat și mai ales, în procesele judiciare care sunt într-o anumită măsură legate de politică. Pentru statul supus statului de drept este esențial să se respecte principiul separării puterilor. Prin urmare, puterile legislative și executive nu ar trebui numai să acționeze în concordanță cu doctrina *ultra vires*, dar și în ceea ce privește etica judiciară. Or, reprezentanții celorlalte două puteri în stat, ar trebui să cunoască conținutul principiilor eticii judiciare și a principalelor valori care stau la baza modului în care se execută puterea judecătorească. **Etica judiciară crează cadrul necesar, pentru ca reprezentanții altor puteri de stat să tragă linia corectă a limitelor legitimității activității lor în conformitate cu doctrina separației puterilor în stat.**

În al treilea rând, pentru publicul larg, etica judecătorului ar trebui să contribuie la asigurarea încrederii acestei puteri profesionale și să ajute la înțelegerea specificității procedurii. Încrederea sistemului judiciar în administrarea justiției este o condiție prealabilă pentru eficiența activității instanțelor judecătorești. **Prin urmare, este de mare importanță de a lua toate măsurile posibile pentru a crește și a nu pierde gradul de încredere al societății în justiție, iar etica judiciară este calea corectă de a face asta.** În cele din urmă, etica judiciară stabilește cultura litigiilor și clarifică metodele de aplicare a normelor procedurale. Etica judiciară în tandem cu etica avocaților și a procurorilor asigură nu numai justiția procedurală, dar eficacitatea întregii justiții juridice. Astfel, obiectivele eticii judiciare sunt foarte complexe și ar trebui orientate către rezultate sistematice.

Prin urmare, Asociația "Vocea Justiției" va veni cu o propunere viabilă și un proiect în vederea elaborării unui Comentariu al Codului de etică și conduită profesională a judecătorului, sub forma unei cărți/ghid/manual care să illustreze detaliat și în spețe concrete fiecare articol, precum și să conțină îndrumări cu caracter consultativ referitor la diversele dileme etice cu care se confruntă judecătorul, inevitabil, în activitatea sa, dar și în viața personală. Și nu numai. Asociația "Vocea Justiției" consideră necesar a promova Codul de etică și conduită a judecătorilor, prin organizarea seminarelor și meselor rotunde de discuții referitor la regulile de etică judiciară.

Codul de etică și conduită profesională al judecătorilor, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015, este un document public, care reprezintă un set de principii și norme de conduită pentru judecători, pe care aceștia trebuie să le respecte în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu și în afara acestora. Obiectivul acestui Cod, este de a stabili principiile de etică și conduită profesională, că justiția și alte valori umane, universale au o prioritate în activitatea instanțelor și să consolideze încrederea publicului în instanțele de judecată și hotărârile judecătorești. Acest Cod de etică și conduită profesională este elaborat în conformitate cu prevederile Constituției, Legii cu privire la statutul judecătorului și alte acte normative. Codul de etică și conduită profesională ia în considerare Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, jurisprudența CEDO, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, Carta europeană privind statutul judecătorului și alte declarații și recomandări ale instituțiilor europene. Judecătorii sunt obligați prin lege și morală să aplice integral în activitatea lor profesională, dar și viață, prevederile Codului de etică și conduită profesională al judecătorilor.

Principiile de etică și conduită profesională pentru judecători sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili.

Judecătorii ocupă o poziție importantă în societate. Ei sunt investiți în exercitarea unei puteri considerabile, care poate avea un efect dramatic asupra vieții celor care apar în instanță. Ei trebuie să respecte cele mai înalte standarde de conduită - atât în interiorul, cât și în afara instanței. Sistemul judiciar trebuie să aibă la bază o tradiție onorabilă în atingerea unor standarde ridicate de conduită judiciară. Menținerea unor astfel de standarde este esențială pentru ca societatea să aibă încredere în sistemul judiciar. Adoptarea unui cadru general acceptat de etică judiciară ajută la asigurarea faptului că atât judecătorii, cât și publicul sunt conștienți de principiile prin care judecătorii sunt ghidați în viața personală și profesională.

Toate instrumentele internaționale în materie de independență, imparțialitate și integritate a judecătorilor acordă o importanță deosebită codurilor de etică și conduită. Acestea sunt văzute ca principal instrument de reglementare a conduitei funcționarului public care să prevină încălcarea de către acesta a obligației de a-și îndeplini în mod corect și obiectiv atribuțiile de serviciu și de a preveni în ultimă instanță corupția din justiție, căci lupta împotriva corupției presupune - integritatea, cinstea și răspunderea funcționarilor publici/deținători de funcții publice. Codurile de conduită întăresc spiritul corpului profesional în sensul pozitiv al integrității, ca opus corporatismului și autoprotecției.

4.3. Transparentizarea problemelor cu care se confruntă sistemul judecătoresc și identificarea soluțiilor.

Sistemul judiciar a fost în mod tradițional un sistem foarte închis, iar acest lucru servește în primul rând pentru a proteja sistemul de interferențe și o garanție împotriva presiunii și manipulării din exterior, iar aceste garanții sunt consacrate în legislația țării noastre. În același timp, trebuie menționat că practica din ultimii ani arată că, fără transparentizarea problemelor grave care afectează în mod semnificativ funcționarea sistemului judiciar, funcționarea eficientă în continuare a sistemului și calitatea actului judiciar, ca fiind rezultatul cel mai important al activității sistemului în ansamblu, sunt puse sub un grav pericol.

Vorbim despre probleme atât de grave cum ar fi distribuția cauzelor în instanțele de fond, fără a ține cont de sarcina maximă admisibilă pentru fiecare judecător în numărul și complexitatea cazurilor, o lipsă acută de personal calificat, în special grefieri și asistenți judiciari, asistență tehnică inadecvată într-o serie de instanțe judiciare și corupție în sistemul judiciar, prezența pârgurilor administrative de influență și presiunea președinților judecătoriilor asupra judecătorilor, lipsa motivației în deciziile CSM în decizii ce țin de numirea judecătorilor și rezolvarea problemelor de carieră, precum și a altor probleme.

Fără îndoială, problemele indicate ar trebui să-și găsească soluția tocmai cu transparență și prin transparentizare, prin căutarea și examinarea diferitelor opțiuni pentru soluționarea lor, care se cer a fi venite în primul rând din interiorul sistemului judiciar. Fără îndoială, reformarea sistemului judiciar fără a ține cont de opiniile judecătorilor înșiși și fără de a le oferi suficient timp pentru a formula un argument pentru poziția lor ar fi eronată și ar crea un cadru legal nu numai

pentru menținerea independenței sistemului judiciar, ci și pentru exercitarea controlului asupra acestuia.

4.4. Identificarea problemelor privind procesul de reformă și formularea propunerilor pentru îmbunătățirea și dezvoltarea acestuia.

În cadrul unui stat relativ tânăr (prin prisma independenței sale), organizarea mecanismelor de funcționare de cele mai multe ori este dificilă. Dificultatea se datorează convingerilor rămase în mentalitatea cetățenilor, care împiedică dezvoltarea sau inovarea multor segmente (începând cu cele sociale și finisând cu cele economice).

Reformarea unei componente atât de importante precum este justiția, atrage implicarea tuturor cetățenilor, nu doar a justițiabililor sau a funcționarilor implicați nemijlocit în înfăptuirea actului de justiție.

În RM investițiile în dezvoltarea culturii juridice a membrilor societății, lamentabil sunt foarte puține, iar atunci când cărămida nu este de calitate bună, construcția nu poate fi puternică – indiferent cât de bun nu ar fi planul respectivei construcții. Dezvoltarea unei culturi juridice bune trebuie să se înceapă încă din școli, unde este important să se facă cursuri de inițiere în cunoașterea drepturilor și îndatoririlor unui cetățean, precum și în felul în care trebuie să reacționeze un cetățean aflat într-o situație de conflict cu legea (sau a fost martorul unei încălcări de lege). Dacă copiilor și adolescenților li se vor pune la îndemână mecanisme de cunoaștere, la maturitate acestea vor fi armele lor de apărare împotriva unor eventuale abuzuri sau încălcări. Remedierea acestei probleme, ar putea fi făcută prin implicarea unor parteneriate puternice dintre Ministerul Educației și structurile de drept. În urma unor asemenea parteneriate, s-ar putea elabora un plan de studii și includerea în curriculum a lecțiilor cu privire la drepturi și obligații ale cetățeanului, dar și efectuarea de seminare specializate cu privire la anumite probleme juridice.

O altă piedică în înfăptuirea reformei în sectorul juridic este legată de problemele sociale care atrag după sine fenomene negative precum este inclusiv corupția. Lipsa bugetului social suficient, poate rezulta în restricții privind furnizarea serviciilor, calitatea și independența lor, precum și implementarea reformelor care să le îmbunătățească. Lipsa susținerilor financiare atrag metode de lucru lente și depășite; iar asta descurajează lucrul în echipă, demotivează munca creativă și scade productivitatea muncii celor ce au obligația de a înfăptui justiția.

De asemenea, un impediment în reformarea justiției o constituie ingerința politicului în actul de justiție. Care este interesul politicului în controlarea sistemului judiciar? – aceasta este întrebarea pe care orice cetățean și-a pus-o cel puțin o dată. De ce atât de mult interes de a controla un organ de la care, în teorie, nu poți obține nici un avantaj politic? Problema este că partidele politice trebuie să se limiteze doar la elaborarea legilor funcționale, nu și în numirea judecătorilor sau membrilor Consiliului Superior al Magistraturii. Din păcate interesele înguste ale partidelor împiedică pe larg reformarea justiției. Exact aici dă greș politicul în tentativele de reformare a justiției, le este greu să se abstractizeze de la interesele înguste de partid și să se orienteze pe deplin la interesul societății, al cetățenilor, al statului în general (cu toate cele trei componente ale lui). Iar interesul general al statului constă în a avea o justiție independentă, orientată spre apărarea celor ce într-un final sunt cea mai importantă componentă a unui stat – populația. Atâta timp cât selectarea membrilor celor mai importante structuri judiciare este pusă la îndemâna politicului,

calitatea judiciarului va fi condiționată de calitatea clasei politice, iar aceasta nu poate fi schimbată decât prin presiune asupra clasei politice sau prin schimbarea ei.

4.5. Dezvoltarea dialogului între reprezentanții diferitor profesii juridice.

Reformarea justiției include în sine o multitudine de acțiuni, de la cele mai simple – precum identificarea de lacune legislative și propunerea de soluții pentru îndepărtarea acestora; la cele mai complexe – cum ar fi elaborarea de strategii întregi care să cuprindă nu doar segmentul justiției, dar și cele cu care justiția se ciocnește nemijlocit zi de zi (problemele sociale, economice).

În procesul de reformă a justiției trebuie să fie implicate nu doar organizații care să lucreze la nivel de consultanță, dar și actorii care sunt responsabili nemijlocit de actul de înfăptuire a justiției, iar aici se impune organizarea de dezbateri active, nu doar de cursuri de instruire continuă, or anume în urma dezbaterilor ies la suprafață problemele cu care se ciocnesc cei ce sunt implicați în actul de înfăptuire a justiției. Respectivul dezbateri trebuie să aibă loc cel puțin trimestrial și să fie organizate la nivelul instituțiilor de stat menite să asigure apărarea drepturilor omului și înfăptuirea justiției (Ministere, instanțe judecătorești, procuraturi, inspectorate de poliție). În cadrul acestor dezbateri, persoanele să aibă posibilitatea să formuleze problemele care împiedică îndeplinirea obligațiilor lor de serviciu (aceleași lacune legislative enunțate mai sus) și să aducă propuneri de soluționare a acestora. Aceste dezbateri sunt binevenite, deoarece la nivel teoretic, reforma întotdeauna a sunat încrezător, însă în practică nu tot timpul este ușor de aplicat.

La elaborarea unor modificări în actele legislative trebuie să se ia în considerare opinia tuturor celor cui acel act îi este adresat. De aici se impune necesitatea implicării în analiza lui a avocaților (cărora trebuie să le fie ușor să identifice soluții logice și corect formulate pentru spețe), a notarilor (care sunt nevoiți să explice clar cetățenilor sensul unor prevederi legale care îi privesc pe ultimii), a procurorilor (care au obligația de a apăra interesele statului, iar de aici responsabilitatea de a aplica legea întocmai cum aceasta a fost gândită), a judecătorilor (care sunt obligați să aplice legea corect, fără a-i atribui sensuri eronate), a executorilor judecătorești (care să poată duce la îndeplinire actele judecătorești în așa fel, încât părțile implicate în executare să nu se considere lezate în drepturi), a polițiștilor (care să poată reacționa prompt la necesitățile cetățenilor).

4.6. Elaborarea proiectelor de educație juridică

Educația juridică este un instrument cheie în crearea unui nivel ridicat de conștientizare juridică a societății și educarea cetățenilor în spiritul respectului și respectării legii. Proiectele privind educația juridică desfășurate în rândul copiilor și tinerilor vor conduce la creșterea nivelului culturii juridice și a responsabilității tinerilor, ceea ce va conduce la o atitudine mai informată față de respectarea legii și realizarea mai eficientă a drepturilor lor, precum și la o scădere a criminalității.

Explicarea copiilor și tinerilor într-un limbaj accesibil pentru aceștia cele mai importante concepte din Declarația Universală a Drepturilor și Libertăților Omului, a Constituției, a Codului Penal și a altor acte normative cu prevederile cărora se confruntă în viața de zi cu zi, îi va ajuta nu numai să își exercite în mod eficient drepturile, ci și să își găsească forme legale pentru protejarea

drepturilor lor încălcate în cazul în care se confruntă cu cazuri de violență în familie, corupție sau doresc să înceapă un raport de muncă și multe altele.

În pofida faptului că proiectele privind educația juridică în rândul copiilor și tinerilor au o importanță prioritară, instruirea juridică continuă și în rândul persoanelor angajate în domeniul jurisprudenței, la fel, are o importanță majoră și va duce la creșterea nivelului de furnizare a serviciilor juridice și la îndeplinirea îndatoririlor profesionale de către avocați, notari, executori judecătorești și administratorii procesului de insolvență, precum și organele de ocrotire a normelor drept, procurorii și sistemul judecătoresc. Implementarea unor astfel de proiecte va duce la rezultate pozitive cuprinzătoare și va constitui baza necesară pentru reformele din diferite domenii ale societății.

4.7. Identificarea necesităților reale de formare profesională a judecătorilor

Identificarea nevoilor reale ale pregătirii profesionale a judecătorilor este una dintre sarcinile importante, a căror soluție necesită o abordare complexă care implică și alte entități, nu doar Institutului Național al Justiției în acest proces.

În acest sens ar fi binevenită inițierea unei colaborări cu Curtea Supremă de Justiție care, examinând practica judiciară la nivel de țară, regiune, circumscripție a curții de apel și chiar instanță de judecată ar identifica și recomanda anumite cursuri de instruire cu tematică și subiecte de referință. Aceasta ar permite a majora efectul de uniformizare a practicii judiciare, unificarea proceselor și procedurilor în cadrul instanțelor – un aspect relativ deficitar. Astfel, recomandarea cursurilor de către Curtea Supremă, pe lângă emiterea hotărârilor explicative s-ar răsfrânge benefic și ar direcționa efortul de instruire asupra judecătorilor care o necesită. Pe de altă parte, evaluările performanțelor judecătorilor tot pot servi ca o sursă importantă de informații. Rezultatele evaluării performanțelor judecătorilor poate servi pentru identificarea necesității individuale sau generale/colective de instruire în anumite tematici – înaintarea cursurilor recomandate judecătorului sau judecătorilor.

Un aspect interesant reprezintă faptul că, potrivit art. 16¹ al Legii privind organizarea judecătorească, nr.514 din 06.07.1995, președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești asigură perfecționarea profesională a judecătorilor instanței. Totodată, potrivit unuia dintre criteriile de evaluare a performanțelor președinților și a vicepreședinților instanțelor judecătorești din țară, a Curților de apel și a Curții Supreme de Justiție, este asigurarea pregătirii profesionale a judecătorilor. Prin urmare, ar fi logic de așteptat o intervenție pozitivă a acestor subiecți întru identificarea subiectelor potrivite pentru cursurile de instruire continuă, a stabili o concluzie pe acest sector cu președinții instanțelor judecătorești, astfel ca aceștia să intervină cu propuneri de instruire personalizate pentru judecătorii instanțelor judecătorești de referință.

Altă sursă de informații ar putea servi notele Colegiului disciplinar sau a Inspecției judiciare care examinând abaterile disciplinare ale judecătorilor, pot identifica necesitatea în instruire suplimentară a judecătorilor în anumite tematici de referință cum ar fi, spre exemplu, gestionarea eficientă a dosarelor, respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzelor, etica judecătorească, etc.

La moment nu există un mecanism de interoperabilitate pe segmentul identificării necesităților de instruire cu Președinții instanțelor judecătorești, CSJ, CSM dar, desigur, interacțiunea în

domeniul specificat ar permite orientarea eficientă a eforturilor și optimizarea utilizării resurselor disponibile pentru instruirea continuă optimă a judecătorilor.

4.8. Elaborarea și publicarea articolelor, manualelor, studiilor efectuate privind sistemul de justiție.

Atunci când se vrea educarea unei culturi juridice puternice, se cere punerea la dispoziția celor implicați în procesul de instruire a materialelor didactice concludente și suficiente.

Elaborarea de articole, manuale, studii în care să se relateze despre anumite probleme din sistemul juridic, sau în care să se explice funcționarea unui mecanism juridic concret reprezintă un obiectiv important, deoarece ele au menirea de a aduce la cunoștința publicului larg despre situația reală a lucrurilor, despre nivelul la care se află în timpul actual reformarea justiției.

Publicarea respectivelor texte, realizează în viață dreptul la libera exprimare, dreptul la opinie care sunt garantate de legislația noastră în vigoare. Totodată, aceste publicații au menirea de a instrui, de a da naștere la discuții contradictorii vis-à-vis de o chestiune juridică concretă, iar în urma respectivelor discuții, se scot la suprafață probleme sau se identifică soluții pentru cele deja existente.

O revistă cu specific juridic, ar putea servi drept un ghid al cetățeanului în probleme sau chestiuni juridice. Dacă reprezentanții mai multor profesii juridice ar lucra împreună la acest gen de revistă, atunci spectrul informației aduse pe masa cititorilor ar fi și el destul de divers, opiniile ar fi mai variate, punctele de vedere s-ar putea transforma în inițiative legislative, iar într-un final, într-o metodă reală de realizare a reformei juridice.

4.9. Inițierea și participarea la parteneriate încheiate cu alte organizații naționale și internaționale ale juriștilor și ale societății civile.

Luând în considerare că un stat nu poate funcționa dacă nu este recunoscut pe arena internațională, relațiile internaționale sunt vitale pentru supraviețuirea acestuia. Colaborarea dintre organizații la nivel internațional reușește să promoveze schimbări de mentalitate, de atitudine, de realități. De cele mai multe ori, în cadrul respectivelor colaborări se stabilesc legături de parteneriat puternice, iar la etapa actuală, statul nostru are mare nevoie de o asemenea susținere.

Recomandările internaționale sunt făcute pentru a fi urmate nu doar în plan teoretic, dar și practic, iar interacțiunea dintre organizații în cadrul diferitor întruniri oficiale sau mese rotunde, ar facilita acel schimb de experiențe practice și ar avea un efect destul de bun pe tot parcursul reformării sistemului judiciar.

Totodată, schimbul de opinii între organizațiile naționale ale juriștilor va ajuta Asociația să își șlefuiască punctele de vedere referitor la anumite probleme și ar contribui la dezvoltarea unor parteneriate comune. Organizațiile, deasemenea reprezintă o asociere de oameni și resurse legate între ele și atributele lor pentru a atinge un scop comun – în cazul nostru, scopul este de a pune umărul la schimbările necesare societății noastre.

4.10. Programe de dezvoltare a capacităților pentru membrii Asociației Vocea Justiției

Activitățile de instruire și dezvoltare a capacităților pentru membrii Asociației Vocea Justiției sunt întru consolidarea performanței profesionale și personale a judecătorilor ca reprezentanți ai puterii judecătorești.

Dezvoltarea și menținerea cunoștințelor și abilităților profesionale și personale ale judecătorului membru, poate fi realizată prin instituirea unui sistem continuu de dezvoltare profesională și asigurarea accesului echitabil la programele de instruire de calitate, întru realizarea obiectivelor specifice postului deținut.

Programele de dezvoltare a capacităților pentru membrii Asociației, pot include diverse reuniuni cum ar fi mese rotunde, conferințe, seminare și ateliere de lucru îndreptate spre conștientizarea factorilor de stres din viața judecătorilor; identificarea nivelului de stres; însușirea tehnicilor de relaxare și protecție în fața stresului și a persoanelor toxice; dezvoltarea competențelor de conducere influentă; determinarea priorităților în realizarea strategică a scopurilor prin creșterea și dezvoltarea personală și profesională; identificarea priorităților în realizarea activității de judecător; formarea priceperilor de cooperare și interacțiune în vederea dezvoltării sistemului judecătoresc; dezvoltarea calităților individuale de leadership; determinarea stilului de comunicare; dezvoltarea abilităților de autocunoaștere, autoapreciere veridică și spre formarea abilităților de trasare a expectanțelor conform aptitudinilor individuale.

**Aprobat prin Hotărârea Adunării Generale
a Asociației Obștești "Vocea Justiției"
Nr.2 din 12 august 2019**

Responsabili pentru desfășurarea și executarea
Planului Strategic de Activitate pentru anii 2019-2022
au fost desemnați, membrii fondatori ai
CONSILIULUI DE ADMINISTRARE
al Asociației Obștești "Vocea Justiției" :

**Judecător Victoria SANDUȚA,
Președintele Consiliului de Administrare,**

Judecător Ion MALANCIUC,

Judecător Marina CURTIȘ.